

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Навчально-педагогічний інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту
педагогіки і психології

Світлана КОНДРАТЮК

28 січня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 013 Початкова освіта

освітня програма Початкова освіта

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 січня 2025 р.

Голова

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

Суми – 2025

Розробник: Пушкар Лариса Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної і початкової
освіти

Протокол № 6 від 26 грудня 2024 р.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
5-й		5-й	
Лекції			
18 год.		2 год.	
Практичні, семінарські			
22 год.		4 год.	
Лабораторні			
–		–	
Самостійна робота			
48 год.		84 год.	
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю: залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи педагогічних досліджень» є обов'язковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 013 Початкова освіта освітнього ступеня «Бакалавр».

Мета курсу – теоретична і практична підготовка студентів до науково-дослідної роботи (зі спеціальності): сформувати у студентів систематизовані знання про методичні засади наукових досліджень у галузі професійної педагогічної діяльності; надати студентам компетенції щодо ефективного застосовування у науково-дослідницькій роботі ефективно-оптимальні методи і прийоми; ознайомити студентів з організацією та методикою наукового пошуку у педагогіці; принципами формування інформаційної бази наукового пошуку.

Завдання курсу:

- озброїти студентів знанням у галузі науково-дослідної роботи;
- формувати у студентів науково-дослідні вміння та навички;
- навчити студентів самостійно працювати з науковою літературою;
- стимулювати науково-методичну творчість студентів.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта. Першого рівня вищої освіти» у студентів необхідно сформувати загальні і фахові компетентності, а саме:

6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.
Загальні компетентності (КЗ)	ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. сучасні інформаційно комп'ютерні технології, включаючи WEB. ЗК-4. Здатність працювати в команді. ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Спеціальні (фахові) компетентності:	СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та

	цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності. СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність. СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти. СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу. СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами. СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи. СК-13. Здатність орієнтуватися в культурно-історичних особливостях регіону з подальшим використанням отриманих знань у професійній діяльності. СК-14. Здатність до самоаналізу, самовдосконалення та підвищення якості професійної діяльності.
--	---

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс *Основи педагогічних досліджень* – це навчальна дисципліна, яка тісно пов'язана зі спеціальними дисциплінами: *Філософія, Педагогіка загальна,*

Загальна психологія, Педагогіка загальна, Історія педагогіки, які формують у студентів узагальнені уявлення про природу філософського знання, зміст вітчизняного та світового історико-філософського процесу, про діалектику і гносеологію, філософську антропологію; формують знання щодо психолого-педагогічних закономірностей, принципів, форм, методів та ін..

Студент повинен володіти певними загальними та професійними компетенціями після вивчення цих дисциплін.

3. Результати навчання за дисципліною

ПР-01	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПР-02	Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.
ПР-03	Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.
ПР-11	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.
ПР-18	Планувати та реалізовувати заходи щодо самовдосконалення та підвищення якості професійної діяльності.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент виявив всебічні, систематичні та глибокі знання з основ педагогічних досліджень; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічну, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу щодо розуміння методів педагогічного дослідження; виявив повну готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді курсової роботи; засвоїв основні поняття з дисципліни, показав високий рівень сформованості зазначених загальних та фахових компетенцій, їх значення для подальшої професійної діяльності.
82-89	Студент виявив знання навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо розуміння методів педагогічного дослідження; виявив готовність до здійснення самостійного педагогічного дослідження та оформлення його у вигляді курсової роботи; засвоїв взаємозв'язок майже всіх основних понять дисципліни, показав вище середнього рівня сформованості зазначених загальних та фахових компетенцій, їх

	значення для подальшої професійної діяльності.
74-81	Студент володіє на достатньому рівні знаннями з основ педагогічних досліджень у галузі початкової освіти; продемонстрував певні вміння виконувати практичні завдання, передбачені програмою; репродукує стисло та ясно навчальний матеріал щодо використання методів науково-педагогічного дослідження, але припустив низку помітних помилок; засвоїв літературу; засвоїв взаємозв'язок більшості основних понять відносно педагогічних досліджень у галузі початкової освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності.
64-73	Студент виявив знання навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі початкової освіти в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; засвоїв на низькому рівні взаємозв'язок основних понять відносно педагогічних досліджень у галузі початкової освіти, їх значення для подальшої професійної діяльності; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки самостійно.
60-63	Студент виявив знання основного навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі початкової освіти в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виклав поверхові знання у висвітленні певних тем курсу; справився з виконанням завдань, передбачених програмою, на низькому рівні; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань зміг усунути помилки та недоліки лише під керівництвом та за допомогою викладача.
35-59	Студент мав поверхові знання та значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі початкової освіти; припускається грубих помилок у викладі навчального матеріалу; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; дає неповні відповіді на запитання щодо визначення наукового апарату дослідження; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань; при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань не зміг усунути помилки та недоліки навіть за допомогою викладача.
1-34	Студент не мав знань зі значної частини навчального матеріалу з основ педагогічних досліджень у галузі початкової освіти; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.

Оцінювання самостійної роботи входить в означені критерії.

До семестрового контролю допускаються студенти, які набрали мінімум 35 балів.

Загальна оцінка обчислюється за формулою:

$$A * N + P_k + K = ZO$$

A – кількість балів за практичне заняття/ семінар – (5 балів)

N – кількість практичних /семінарських

P_k – підсумковий контроль (25 балів)

K – колоквиум (20 балів)

ZO – загальна оцінка

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T1.1	T 1.2	T 1.3	T1.4.	T1.5.	T 2.1	T2.2	T 2.3	T.2.4	T2.5		
Поточний контроль										80	100
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7		
Контроль самостійної роботи										20	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усна відповідь.
2. Виконання практичного завдання.
3. Виконання самостійної роботи.
4. Письмове тестування.
5. Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження

Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження

Тема 1.2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження

Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження.

Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження.

Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження.

Розділ 2. Студентська науково-дослідна робота

Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду.

Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт

Тема 2.3. Педагогічний експеримент.

Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах.

Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження

Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження. Поняття про науку. Групи наук у залежності від сфери дослідження та від ступеня зв'язку науки з виробництвом. Виникнення науки, етапи розвитку. Функції науки. Форми наукового знання. Пізнання як сукупність процесів отримання, переробки та використання інформації (знань) про світ та самого себе; особливості наукового пізнання. Наукове дослідження як форма процесу пізнання. Вимоги, які ставляться до наукових досліджень.

Тема 1.2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження. Науково-педагогічне дослідження як форма процесу пізнання. Сутність педагогічного дослідження, його види. Визначення сутнісних характеристик педагогічних явищ та процесів. Вимоги, які ставляться до педагогічних досліджень. Класифікація досліджень у педагогіці.

Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження. Послідовність наукового дослідження. Вибір проблеми та формулювання теми (основного питання) дослідження. Основні критерії вибору теми наукового дослідження. Визначення наукового апарату: мети і завдань, об'єкту і предмету дослідження. Гіпотеза як форма наукового знання, припущення. Планування наукового дослідження необхідне для оптимізації роботи.

Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження. Поняття методології та методики наукового дослідження. Поняття про метод наукового пізнання. Метод, методичний прийом і методика. Класифікація методів, що використовуються у педагогічних дослідженнях. Роль теоретичних методів дослідження у науковому дослідженні. Види теоретичних методів дослідження

та їх характеристика: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація. Поняття про модель та моделювання. Призначення моделей у науковому дослідженні.

Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження. Основні емпіричні методи дослідження у педагогіці: анкетування, бесіда, експертна оцінка, інтерв'ю. Анкетування – як один із поширених емпіричних методів дослідження у педагогіці. Специфіка та види анкетного опитування. Структура анкети та види запитань. Переваги та недоліки анкетування при проведенні науково- педагогічного дослідження. Вимоги до питань інтерв'ю. Особливості підготовки та проведення інтерв'ю. Педагогічне спостереження. Використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях.

Розділ 2. Студентська науково-дослідна робота

Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду. Загальні відомості про інформацію та критерії її якості. Роль інформації у науковій діяльності. Типологія наукової інформації та основні види видань. Поняття про наукові документи. Принципи збору та опрацювання інформаційного матеріалу. Правила складання бібліографії. Поняття педагогічного досвіду.

Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт. Реферат, основні вимоги до реферату, етапи реферування, його структура. Доповідь, її структурні компоненти. Тези, етапи складання тез. Стаття, вимоги до її написання. Курсова робота як навчальне завдання для студента, послідовність дій у виконанні курсової роботи; структура курсової роботи. Магістерська робота. Види магістерських робіт, загальна структура, вимоги до написання.

Тема 2.3. Педагогічний експеримент. Сутність педагогічного експерименту, його планування. Програма педагогічного експерименту. Підготовчий етап проведення експерименту. Дослідницький етап. Види педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний). Математична обробка даних дослідження. Інтерпретація даних та формулювання висновків. Інтерпретація даних та формулювання висновків.

Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах. Вимоги до написання курсової та магістерської робіт. Композиція наукової роботи. Вимоги до оформлення наукової роботи. Список використаних джерел (за новими вимогами). Формально-логічний спосіб написання наукової роботи; смислова завершеність, цілісність і пов'язаність наукового тексту. Цитування у тексті наукових праць. Види посилань на використані літературні джерела. Скорочення у тексті. Вимоги до оформлення студентських наукових робіт.

Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність. Сутнісні характеристики етики. Професійна етика. Етика вченого, етичні проблеми науки. Норми професійної етики вченого (ті, що регулюють відносини між колегами, ті що регулюють публікації результатів). Способи порушення наукової етики. Порушення авторського права. Норми наукової етики під час підготовки публікацій.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Сам ост. р		Лекції	Практичні	Лабор.	Конс	Самост. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти педагогічного дослідження												
Тема 1.1. Загальні відомості про наукове дослідження	7	2	2			3	6		-	-	-	6
Тема 1.2. Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження	5		2			3	10	-	2	-	-	8
Тема 1.3. Організація педагогічного дослідження.	10	2	2			6	10	2	-	-	-	8
Тема 1.4. Теоретичні методи наукового дослідження.	7	2	2			3	4					4
Тема 1.5. Емпіричні методи наукового дослідження.	7	2	2			3	6					6
РОЗДІЛ 2. Студентська науково-дослідна робота												
Тема 2.1. Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду.	8	2	2			4	10					10
Тема 2.2. Основні види наукових студентських робіт	18	4	4		2	8	16		2			14
Тема 2.3. Педагогічний експеримент.	8		2			6	10					10
Тема 2.4. Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах.	10	2	2			6	10					10
Тема 2.5. Етика вченого та академічна доброчесність.	10	2	2			6	8					8
Усього годин	90	18	22	-	2	48	90	2	4	-	-	84

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Загальні відомості про наукове дослідження	2	-
2.	Сутність та особливості науково-педагогічного дослідження	2	2
3.	Організація педагогічного дослідження	2	-
4.	Теоретичні методи наукового дослідження	2	-
5.	Емпіричні методи наукового дослідження	2	-
6.	Інформаційна база наукового дослідження та аналіз педагогічного досвіду	2	-
7.	Основні види наукових студентських робіт	4	2
8.	Педагогічний експеримент	2	-
9.	Правила і порядок оформлення наукових пошуків у вигляді типових для вищої школи наукових жанрах	2	-
10.	Етика вченого та академічна доброчесність	2	-
	РАЗОМ	22	4

Теми лабораторних занять: не заплановано

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Берегова Г.Д., Дробітько А.І., Дубовик Л.П. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Херсон: Айлант, 2019. 162 с.
2. Білоусова Т.П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2004. 120с.
3. Бойко, І. Т. Основи наукового дослідження. Харків: Освіта, 2015. 250 с.
4. Горбачук В. Т. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій для студ. та магістрантів пед. ун-ту / Слов'янський держ. педагогічний ун-т. Слов'янськ : СДПУ, 2003. 88с.
5. Клименюк, О. В. Технологія наукового дослідження. К. : ТОВ "Вид-во "Аспект-Поліграф", 2006. 308с.
6. Оліяр М.П., Русин Г.А., Червінська І.Б. Основи науково-педагогічних досліджень (модульно-рейтинговий підхід): *навчально-методичний посібник* для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 214 с.
7. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Слово, 2003. 240с.

Додаткові:

1. Аніщенко, О. В. Наукові дослідження з історії професійної освіти та історії педагогіки: *Метод. рек. науковцям-початківцям*. Ніжинський держ. пед. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин: Видавництво НДПУ ім.М.Гоголя, 2003. 50с.

2. Ваховський, Л. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми. *Шлях освіти*, 2005. № 2. С. 7–11.
3. Гончаренко С.У. *Український педагогічний енциклопедичний словник*. Рівне: Волинські обереги, 2011. 519 с.
4. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 284 с.
5. Методи науково-педагогічного дослідження // Практикум з педагогіки / за ред. О. А. Дубасенюка. К., 2004. С. 32–47.
6. Мойсеюк, Н. Є. Методи педагогічних досліджень. *Педагогіка* : навч. посіб. К., 2007. С. 41–45.
7. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник/ В. М. Шейко. 5-те вид., стер. К. : Знання, 2006. 307 с.
8. Ортинський, В. Л. Методика і методи педагогічного дослідження *Педагогіка вищої школи* : навч. посіб. для студ. ВНЗ. К., 2009. С. 40–53.
9. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К., 2003. С.14-16, 37-43.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://nbuv.gov.ua/>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Ілюстративний навчальний матеріал.
2. Навчально-методичні посібники.
3. Плани семінарських і практичних занять, які містять методичні рекомендації щодо підготовки до занять за даною навчальною дисципліною.
4. Платформи GoogleMeet, Zoom.